

Ivan Lajić, Sonja Podgorelec, Dragutin Babić

OTOCI – OSTATI ILI OTIĆI?

Studija o dnevnoj cirkulaciji sa šibenskih otoka

Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, 2001., 206 str.

Danas su otoci uz brdsko–planinsko područje najslabiji populacijski prostori Hrvatske. Zbog gospodarskog zaostajanja već krajem 19. i početkom 20. stoljeća formiraju se valovi masovnog iseljavanja u prekomorske zemlje. Kroz 20. stoljeće otoke karakterizira stalno iseljavanje stanovništva, što je oslabilo demografsku snagu otočne populacije, i uzrokovalo depopulaciju, koju pojačava prirodni pad stanovništva, a kao posljedica javljaju se vrlo nepovoljne demografske strukture stanovništva. Povećava se udio starijeg, a smanjuje se udio mlađeg stanovništva, ukupan broj kućanstava na otocima sve je manji, a broj samačkih kućanstava u stalnom je porastu. S obzirom da je udio radno aktivnog stanovništva sve manji, smanjuje se i mogućnost novih ideja i inicijativa za gospodarski razvoj, što sve zajedno rezultira sumornom stvarnošću otočnog života.

Knjiga *Otoci – ostati ili otići?* pokušaj je otkrivanja »mentalne slike« otočana koji svakodnevno putuju na rad ili školovanje na kopno. Nastala je kao rezultat petodnevnog empirijskog istraživanja provedenog u travnju 2000. godine na šibenskim otocima u sklopu projekta *Unutar-nje migracije u Hrvatskoj* Instituta za migracije i narodnosti.

Već u samom naslovu naznačena je osnovna dilema otočnog stanovništva: Da li ostati na otoku i prihvatiti nedostatke, ali i prednosti takvog života ili otići na kopno u nadi za boljim životom? U podnaslovu stoji da je to studija o dnevnoj cirkulaciji sa šibenskih otoka, pa je istraživanjem obuhvaćena populacija dnevnih cirkulirajućih stanovnika s otoka Prvića i Zlarina, koja zbog depopulacijskih i negativnih gospodar-

skih procesa nije velika, ali još uvijek postoji. U uvodu autori napominju da će, zbog nemogućnosti zapošljavanja otočana na kopnu, uskoro biti nemoguće provesti istraživanje o dnevnoj cirkulaciji zaposlenih.

Knjiga je podijeljena na 12 poglavlja. U prvom poglavlju *Priprema istraživanja* istaknut je cilj istraživanja, a to je kvantitativno i kvalitativno odrediti jednu otočnu dnevnu cirkulirajuću populaciju, i saznati njihove stavove o životu na otoku, putovanju na kopno, dualnom aspektu života (otok – kopno), o namjerama odlaska ili ostanka na otoku i o njihovom viđenju perspektive otočnog života. Jedan od ciljeva bio je ocijeniti koliko dnevna cirkulacija djeluje na zaustavljanje migracija i depopulacije, i koje su njene mogućnosti da postane jednim od oblika modela revitalizacije.

Slijede poglavlja *Metode istraživanja i Uzorak*, u kojima autori navode da su se za potrebe ovog istraživanja koristili metodom anketiranja i metodom intervjua. Za potrebe anketiranja pripremili su dva tipa upitnika: za zaposlene dnevne cirkulirajuće i za učenike. *Uzorak* je obuhvatio sve radnike dnevne migrante s otoka Prvića i Zlarina, sve učenike otočane u školama na kopnu, ali i otočane koji redovito zbog različitih razloga putuju u Šibenik.

U četvrtom poglavlju prikazana je tipologizacija mehaničkog kretanja stanovništva jadranskog otočnog prostora. Prevladavajući tip migracija na jadranskim otocima u 20. stoljeću su definitivne migracije, a dnevno cirkuliranje stanovništva ubraja se u manje učestali vremenski tip migracija na ovom prostoru. U ovom poglavlju razmatraju se migracije otočana u kontekstu općeg teorijskog pristupa migracijama i kružna kretanja otočana u kontekstu općih teorija cirkulacije stanovništva.

Dalmatinskootočne migracije tema su petog poglavlja. Autori daju značajke migracija s dalmatinskih otoka u 20. stoljeću,

